

Gál Csaba ny. ezredes:

KATONAI ÉS HADITECHNIKAI HÍREK, INFORMÁCIÓK A NAGYVILÁGBÓL

2022 ELEJÉN VÍZRE BOCSÁTHATJÁK KÍNA HARMADIK REPÜLŐGÉP-HORDOZÓ HAJÓJÁT

A washingtoni Stratégiai és Nemzetközi Tanulmányok Központja (Strategic and International Studies – CSIS) nyilvánosságra hozott 2021. október 23-án műholdról készített fotókat, amelyeken a harmadik kínai, jelenleg még építés alatt álló repülőgép-hordozó hajó látható.¹ Szakértői vélemény szerint a Sanghaj közelében épülő, egyelőre *Type 003* elnevezésű hajó technológiai szempontból várhatóan nagyon megközelíti a jelenlegi hasonló kategóriájú amerikai hajókat. A fotók értékelése alapján a hajótörzs akár már 2022 februárjában vízre bocsátható lesz. A nagyobb belső és külső részegységek – mint például a hajtómű és a repülőgépek felszállását elősegítő katapult – beépítése már befejeződött, vagy nagyon közel van ahhoz. Még a fedélzeti radarrendszert és a fegyverzetet kell telepíteni, mielőtt ezt a második saját építésű repülőgép-hordozót vízre bocsáthatják a Jangce folyón. Kína első repülőgép-hordozója a *Liaoning*, amely egy 1998-ban Ukrajnától vásárolt félkész hajó átépített, korszerűsített változata, és 2012-ben állt szolgálatba. A második, a saját építésű *Shandong* 2019 decemberében lett a kínai hadiflotta tagja. Mindkettő a már elavult, szovjet technológia jegyeit hordozza magán, egyikén sincs katapultberendezés, ezért a róluk felszállni képes kínai repülőgépek típusválasztéka korlátozott. A *Type 003* becsült vízkiszorítása 100 ezer tonna, és a katapultrendszere – amely nem kizárt, hogy a legújabb amerikai hajókéhoz hasonlóan elektromágneses alapon működik – alkalmassá teszi különböző rendeltetésű – például korai előreléző és irányító, légi utántöltő és rádióelektronikai zavaró – repülőgépek hordozását és üzemeltetését is. Szakértők szerint a hajó valószínűleg hagyományos meghajtást kap, ami korlátozza műveleti képességeit.

KÍNA AMERIKAI HADIHAJÓK MAKETTJEIVEL GYAKOROL

A Maxar vállalat által 2021 októberében készített műholdas fényképek szerint Kína a közel lakatlan Takla-Makán homoksivatagban kialakítás alatt lévő új lőtérén amerikai hadihajó makettjeit építi fel, hogy azok segítségével gyakoroltassa haderejét, illetve fegyvereket teszteljen.² Az új lőtér nincs messze egy korábban a DF-21D anyahajó-gyilkosnak nevezett

¹ Ben Westcott: China's new high-tech aircraft carrier could launch in early 2022, satellite imagery analysis shows. CNN, 09. 11. 2021. <https://edition.cnn.com/2021/11/09/china/china-aircraft-carrier-type-003-launch-satellite-imagery-intl-hnk/index.html> (Letöltés időpontja: 2021. 11. 13.)

² H. I. Sutton – Sam LaGrone: China Builds Missile Targets Shaped Like U.S. Aircraft Carrier, Destroyers in Remote Desert. U.S. Naval Institute, 07. 11. 2021. <https://news.usni.org/2021/11/07/china-builds-missile-targets-shaped-like-u-s-aircraft-carrier-destroyers-in-remote-desert> (Letöltés időpontja: 2021. 11. 11.)

hajó elleni ballisztikus rakéta célterületétől. A műholdas felvételeken találtak két olyan létesítményt, amelyek a korszerű amerikai Arleigh Burke-osztályú romboló felülnézetét utánozzák. Két másik létesítmény amerikai repülőgép-hordozó hajók felülnézetét imitálja, az egyik 75 m hosszú. A körvonalai mentén függőleges oszlopok sorakoznak, amelyeken különböző berendezéseket, érzékelőket, esetleg radarhullámokat visszaverő felületeket helyezhetnek el, hogy így szimulálják egy repülőgép-hordozó felületét a radarok számára. A lőtéren 6 m széles vágányok is láthatók, ezeken mozgatják az amerikai hajókat imitáló maketteket. Azok közelében nem észleltek becsapódási helyeket, ezért a szakértők arra a következtetésre jutottak, hogy a lőter alapvetően rakéták harci fejei radaros önrávezető rendszereinek tesztelésére szolgálhat. Korábbi műholdas fényképek elemzése után megállapították, hogy a lőteret először 2019 tavasza és decembere között használták, később az imitált célokat nagyrészt leszerelték, majd 2021 szeptemberében kezdték visszaépíteni. A sivatagi térség fokozottabb megfigyelése eredményeként a Maxar vállalat mintegy 500 km-rel távolabb talált egy újabb „amerikai repülőgép-hordozót”, melynek kialakítását 2021. június 25-én vagy nem sokkal előtte kezdték el, és befejezéshez közeli állapotban van.³ Ez a többitől eltérően nem eredeti méretű, hanem egy Nimitz-osztályú hajó hosszának (173 m) mintegy a fele.

A TÁLIBOK DÍSZSZEMLÉT TARTOTTAK KABULBAN

2021. november 14-én a tálibok zsákmányolt amerikai páncélozott járműveket és orosz helikoptereket mutattak be Kabulban egy díszszemle keretében.⁴ Az eseményt összekötötték 250 fő frissen kiképzett katona felavatásával. A díszszemlén néhány tucat M117 típusú amerikai páncélozott jármű vonult lassú menetben Kabul egyik főutcáján oda-vissza, a levegőben pedig Mi-17 típusú orosz helikopterek járőröztek. Sok tálib katonánál amerikai M4 típusú gépkarabély volt. A tálibok vezetői szerint a korábbi Afgán Nemzeti Hadsereg pilótáit, szerelőit és más szakembereit integrálni fogják az új haderőbe, amelynek tagjai már elkezdtek hagyományos egyenruhákat hordani a tálib harcosok megszokott viselete helyett. Egy 2020 végén közölt, amerikai forrásból származó információ szerint a 2002–2017 közötti időszakban az amerikai kormány Afganisztánnak több mint 28 milliárd dollár értékben nyújtott védelmi eszközöket és szolgáltatásokat, köztük fegyvereket, lőszert, járműveket, éjjellátó eszközöket, repülőgépeket és felderítőrendszereket.

A TÁDZSIKISZTÁNBA MENEKÜLT AFGÁN PILÓTÁKNAK SIKERÜLT ELHAGYNIUK AZ ORSZÁGOT

2021. november 9-én az augusztusban, az afganisztáni haderő összeomlásakor repülőgépeken és helikoptereken Tádzsikisztánba menekült pilóták és hozzátartozóik – mintegy 190 fő – amerikai szervezésben repülőgépen elhagyták az országot, és az Egyesült Arab

³ H. I. Sutton: Second U.S. Aircraft Carrier Missile Target Spotted in Chinese Desert. U.S. Naval Institute, 09. 11. 2021. <https://news.usni.org/2021/11/09/second-u-s-aircraft-carrier-missile-target-spotted-in-chinese-desert> (Letöltés időpontja: 2021. 11. 11.)

⁴ Gibran Naiyyar Peshimam: Taliban hold military parade with U.S.-made weapons in Kabul in show of strength. Reuters, 14. 11. 2021. <https://www.reuters.com/world/asia-pacific/taliban-hold-military-parade-with-us-made-weapons-kabul-show-strength-2021-11-14/> (Letöltés időpontja: 2021. 11. 15.)

Emírségekbe repültek.⁵ A tádzsik hatóságok közel három hónapig tartották őket őrizetben, többségüket egy üdülőben, az öreik igyekeztek begyűjteni a mobiltelefonjaikat, és elvették személyi irataikat. Az amerikai hivatalos szerveknek csak nehezen sikerült engedélyt kapniuk a tádzsikoktól, hogy felvehessék a kapcsolatot az afgánokkal, hogy megszerezzhessék adataikat az azonosításukhoz és ellenőrzésükhöz. Néhány elrejtett mobiltelefon volt a kapcsolatuk a világ felé, azokon keresztül beszéltek a Reuters újságíróival. Az augusztusban Üzbegisztánba menekült pilóták és családtagjaik még szeptemberben – szintén amerikai segítséggel – eltávozhattak az Egyesült Arab Emírségekbe, mert az ottani hatóságokkal az amerikaiak könnyebben megegyeztek.

OROSZORSZÁG VESZÉLYES ŰRKÍSÉRLETET HAJTOTT VÉGRE

2021. november 15-én Oroszország újabb műhold elleni (Anti-Satellite – ASAT) kísérletet hajtott végre, melynek során ütközéssel megsemmisítette a mintegy 500 km magasan Föld körül keringő, 1982-ben pályára állított és már nem működő, 2200 kg tömegű Koszmosz–1408 rádióelektronikai felderítőműholdat.⁶ Az ütközés következtében mintegy 1500 darab, radarral is követhető méretű törmelék keletkezett. A műhold mintegy 80 km-rel magasabb pályán keringett, mint a Nemzetközi Űrállomás, melynek személyzete a keletkezett törmelék által okozott veszélyhelyzet miatt – az ilyen esetekre kidolgozott protokoll alapján – úrruhába öltözött és felkészült a Földre történő esetleges visszatérésre. A műhold megsemmisítése – amit az orosz fél előzetesen nem jelentett be – amerikai részről nemcsak az űreszközök biztonságát veszélyeztető jelentős mennyiségű törmelék keletkezése miatt váltott ki tiltakozást, hanem azért is, mert az „veszélyezteti a világűr hosszú távú fenntarthatóságát, és egyértelműen azt mutatja, hogy Oroszország azon állításai, miszerint ellenzi az űr felfegyverzését, hamisak és képmutatóak”.⁷ Az amerikai Űrparancsnokság szerint 2020. július 15-én a Koszmosz–2543 műholdról egy tárgy vált le, miközben annak közelében egy másik orosz műhold is volt.⁸ Három hónappal korábban, április 15-én pedig Oroszország feltehetően az alacsony Föld közeli pályán keringő műholdak ellen is hatásos Nudol rakétaelhárító rendszerrel hajtott végre ASAT-kísérletet.⁹ Az erőteljes nemzetközi visszhangot kiváltó november 15-i kísérletet követően az orosz Külügyminisztérium nyilatkozatot¹⁰ adott ki, amelyben kijelenti, hogy a

⁵ Phil Stewart: Exclusive: Detained Afghan pilots fly out of Tajikistan on U.S.-brokered flight. Reuters, 09. 11. 2021. <https://www.reuters.com/world/asia-pacific/exclusive-detained-afghan-pilots-preparing-fly-out-tajikistan-us-brokered-flight-2021-11-09/> (Letöltés időpontja: 2021. 11. 13.)

⁶ Cosmos 1408. National Aeronautics and Space Administration. <https://nssdc.gsfc.nasa.gov/nmc/spacecraft/display.action?id=1982-092A> (Letöltés időpontja: 2021. 11. 17.)

⁷ Nathan Strout: Russia tests anti-satellite weapon, astronauts take cover. Defense News, 15. 11. 2021. <https://www.defensenews.com/battlefield-tech/space/2021/11/15/russia-tests-anti-satellite-weapon-astronauts-take-cover/> (Letöltés időpontja: 2021. 11. 17.)

⁸ Nathan Strout: Russia conducted anti-satellite test in space, says US Space Command. C4ISRNET, 23. 07. 2020. <https://www.c4isrnet.com/battlefield-tech/space/2020/07/23/russia-conducted-anti-satellite-test-in-space-says-us-space-command/> (Letöltés időpontja: 2021. 11. 17.)

⁹ Nathan Strout – Aaron Mehta: Russia conducted anti-satellite missile test, says US Space Command. C4ISRNET, 15. 04. 2020. <https://www.c4isrnet.com/battlefield-tech/space/2020/04/15/russia-conducted-anti-satellite-missile-test-says-us-space-command/> (Letöltés időpontja: 2021. 11. 17.)

¹⁰ Comment by Foreign Ministry Spokeswoman Maria Zakharova on aspects of the space activities of Russia and other states. The Ministry of Foreign Affairs of the Russian Federation, 16. 11. 2021. https://www.mid.ru/en/main_en/-/asset_publisher/G51iJnfMMNKX/content/id/4944761 (Letöltés időpontja: 2021. 11. 17.)

tesztre a vonatkozó nemzetközi törvények szigorú betartásával került sor, és a keletkezett törmelékek nem befolyásolták a Föld körüli pályán lévő űreszközök tevékenységét. A nyilatkozat kitér az Amerikai Egyesült Államok által végzett hasonló tevékenységre, valamint olyan kötelezettségekre tesz javaslatot, amelyeknek az érintett országok általi elfogadása növelné a biztonságot.

AMERIKAI DEMOKRATA KÉPVISELŐK A KOREAI HÁBORÚ HIVATALOS LEZÁRÁSÁT SZORGALMAZZÁK

Az amerikai képviselőház 23 demokrata tagja 2021. november 4-én levélben fordult Joe Biden elnökhöz és Antony Blinken külügyminiszterhez, hogy a két Koreánál sürgősen tegyenek aktív diplomáciai lépéseket a koreai háború hivatalos lezárása érdekében.¹¹ A levelet republikánus képviselők nem írták alá. Az 1950–1953 közötti koreai háború tűzszüneti megállapodással ért véget, melyet az ENSZ-erők parancsnoksága nevében az Amerikai Egyesült Államok, valamint Kína és Észak-Korea írt alá. „*Miközben Észak-Korea nukleáris fegyverei továbbra is fenyegetést jelentenek a békére és a biztonságra szerte a világon, az örökké tartó hadiállapot nem oldja meg ezt a kérdést, és nem szolgálja az Amerikai Egyesült Államok és szövetségeseink nemzeti érdekeit sem*” – áll a levélben. Jelenleg mintegy 100 ezer amerikainak élnek rokonai Észak-Koreában, de a Külügyminisztérium engedélye nélkül amerikai állampolgár nem utazhat be oda vagy ki onnan. A demokrata képviselők levele hivatkozik Mun Dzsein dél-koreai elnöknek az ENSZ Közgyűlésén szeptemberben tett nyilatkozatára, melyben javasolja a tűzszünetet aláíró feleknek, hogy jöjjenek össze és nyilvánítsák ki, hogy a háború a Koreai-félszigeten befejeződött. Ezt követően amerikai és dél-koreai diplomaták többször tárgyaltak a lehetőségekről, és csak annyi szivárgott ki, hogy a tárgyalások nagyon eredményesek.

A PENTAGON SZÁMOS AFGANISZTÁNI FOTÓT ÉS VIDEÓT „TITKOSÍTOTT”

A Pentagon különösebb hírverés nélkül az afganisztáni háború során készült mintegy 120 ezer fényképet és 17 ezer videófelvételt tett elérhetlenné az interneten a nyilvánosság számára.¹² Azokat látszólag azért távolították el, hogy megvédjék az afgán civileket a tálib megtorlásoktól, ugyanakkor sok hiányzó képen csak harcoló amerikai katonák láthatók. A védelemmel kapcsolatos vizuális információk megosztása alapvetően a nyilvánosság tájékoztatását szolgálja, valamint a sajtó számára is biztosít információs anyagot. A vizuális anyagok visszavonása a nyilvánosság elől augusztusban kezdődött, amikor megkezdtek azoknak az afgán civileknek és katonáknak a kivonását Afganisztánból, akiknek a tálib fenyegetés miatt erre szükségük volt. A nem titkosított képek és videók elérhetlenné tétele

¹¹ David Choi: Nearly two dozen House Democrats urge Biden to formally end the Korean War. Stars and Stripes, 10. 11. 2021. https://www.stripes.com/theaters/asia_pacific/2021-11-10/korean-war-formal-end-biden-blinken-house-democrats-3563934.html (Letöltés időpontja: 2021. 11. 12.)

¹² James Clark – Jeff Schogol: The Pentagon removed more than 130,000 Afghanistan War photos and videos from public views. Task & Purpose, 02. 11. 2021. <https://taskandpurpose.com/news/pentagon-removes-afghanistan-war-photos-from-dvids/> (Letöltés időpontja: 2021. 11. 11.)

csak ideiglenes, de az egyelőre nem ismert, hogy mikortól lesznek ismét elérhetőek. Olyan vizuális anyagokról van szó, amelyek segítségével azonosíthatók azok a személyek, akiket az amerikaiak támogattak, illetve azok, akik az amerikaiakat segítették. A mintegy 20 éves afganisztáni jelenlét alatt készült felvételek áttekintése hatalmas munkát jelentett, és közel két hónapig tartott. Ugyanakkor számos ily módon elérhetetlenné tett felvétel korábban „önálló életet kezdett”, amikor megjelent különböző visszaemlékezésekben vagy sajtótermékekben illusztrációként.

KÍNA OKTÓBERBEN KÉT ÚJ REPÜLŐGÉPTÍPUST MUTATOTT BE

2021 októberének végén Kína bemutatta a csökkentett radar-keresztmetszetű (lopakodó) vadászrepülőgépeinek két új változatát.¹³ Fényképek és videó jelent meg egy kétüléses J–20 típusú vadászrepülőgépről, megerősítve azokat a híreket, hogy a Csengdu Repülőgépgyár ilyen irányú fejlesztést végez. A kínai közösségi médiában megjelent felvételeken jól látszik, hogy a repülőgép fülkéje kétszemélyes, a személyzet tandemelrendezésben foglal benne helyet. Egyelőre nem ismert, hogy a hátul ülőnek mi a feladata, de szakértők szerint a fegyverzetet és a tűzvezető rendszert kezeli, esetleg a felderítőrendszert, ha a repülőgép korai előrejelző feladatot lát el. Feltételezhető az is, hogy az ott ülő személy irányítja majd a J–20 típusal együtt repülő, fejlesztés alatt lévő pilóta nélküli harci repülőgépet. Az így alkalmazható repülőgép az angol nyelvű szakirodalomban *loyal wingman* elnevezéssel szerepel.¹⁴ A J–20 mellett nyilvánosságra kerültek egy másik lopakodó repülőgépet, az FC–31 (más jelzéssel J–31) vadászrepülőgépet bemutató képek, amelyek állítólag az első repülése során készültek. A fotókon jól látszanak az orrfutón kialakított, a hajófedélzeti katapulthoz történő csatlakozást lehetővé tevő rúd, valamint a szárnyak felhajtásához szükséges zsanérok. Ez a repülőgéptípus feltételezhetően a *Type 003* repülőgép-hordozó hajó fő fegyverzetét fogja képezni.

INDIA ELŐSZÖR TESZTELTE NUKLEÁRIS TÖLTET HORDOZÁSÁRA KÉPES INTERKONTINENTÁLIS BALLISZTIKUS RAKÉTÁJÁT

2021 szeptemberében Kína felelevenítette az ENSZ Biztonsági Tanácsa 1172. sz. határozatát, amely az India és Pakisztán által 1998-ban végrehajtott nukleáris kísérleti robbantásokra reagált, felszólítva a két államot, hogy állítsák le nukleáris kísérleteiket és fejezzék be nukleáris töltetek hordozására alkalmas ballisztikus rakétáik fejlesztését.¹⁵ Ezzel az volt a célja, hogy megakadályozza az indiai Agni–5 interkontinentális ballisztikus rakéta vélhetően első tesztindítását. A háromlépcsős, szilárd hajtóanyagú Agni–5 képes kb. 1500 kg hasznos terhet, akár nukleáris töltetet több mint 5000 km távolságra nagy pontossággal eljuttatni, vagyis hatókörében vannak az ázsiai országok, valamint Európa és Afrika egyes részei.

¹³ Mike Yeo: New variants of Chinese stealth fighters break cover. Defense News, 29. 10. 2021. <https://www.defensenews.com/global/asia-pacific/2021/10/29/new-variants-of-chinese-stealth-fighters-break-cover/> (Letöltés időpontja: 2021. 11. 11.)

¹⁴ Magyarul talán társrepülőgépnek nevezhető.

¹⁵ Rishikesh Kumar: India Successfully Test-Fires Its First Nuclear-Capable Intercontinental Ballistic Missile Agni 5. Sputnik News, 27. 10. 2021. <https://sputniknews.com/20211027/india-successfully-test-fires-its-first-nuclear-capable-intercontinental-ballistic-missile-agni-5-1090255143.html> (Letöltés időpontja: 2021. 11. 11.)

A sikeres tesztindítás végül október 27-én megtörtént. Az indiai Védelmi Minisztérium szerint a sikeres teszt összhangban van az ország politikájával, miszerint rendelkeznie kell „hihető minimális elrettentéssel”, ugyanakkor India elkötelezett amellett, hogy nem alkalmaz elsőként nukleáris fegyvert.

ÚJABB AMERIKAI BOMBÁZÓ-REPÜLŐGÉPEK TELEPÜLTEK EGY INDIAI-ÓCEÁNI BÁZISRA

A brit Diego Garcia légibázison 2021 októberében – több mint 15 év után – ismét megjelentek az amerikai B-1B Lancer bombázó-repülőgépek.¹⁶ Az Amerikai Egyesült Államok az Indiai-óceán stratégiai szempontból kiemelt helyén, szinte a közepén található bázison így az elmúlt két év átcsoportosításainak eredményeként immár mindhárom bombázórepülőgép-típusával jelen van. A B-1B nem hordoz nukleáris fegyvert, de a legnagyobb hagyományos irányított és nem irányított fegyverterheléssel képes levegőbe emelkedni. A sajtójelentések nem tértek ki arra, hogy hány B-1B érkezett a bázisra, és meddig maradnak. A rövid időn belül bevezethető repülőgépek telepítésével az volt az amerikai vezetés célja, hogy megnyugtassa a térségbeli szövetségeseit, illetve figyelmeztetést küldjön a potenciális ellenségeinek. A Lancerek azt követően jelentek meg, hogy Kína növelte légi tevékenységét Tajvan térségében, valamint közös haditengerészeti gyakorlatot tartott Oroszországgal a Japán-tengeren. Korábban három B-2 Spirit lopakodó bombázó és hat B-52 Stratofortress is érkezett a bázisra.

DÉL-KOREA VÉGREHAJTOTTA ÚJ HORDOZÓRAKÉTÁJÁNAK ELSŐ INDÍTÁSÁT

2021. október 21-én levegőbe emelkedett a dél-koreai hadiipar legújabb, Nuri elnevezésű hordozórakétája, melynek fejlesztése több mint egy évtizede kezdődött.¹⁷ A háromlépcsős rakéta a kitűzött feladatát – egy műholdutánszat alacsony Föld körüli pályára juttatását – nem tudta végrehajtani, mert a harmadik fokozat hajtóműve túl korán kikapcsolt. Dél-Korea előző rakétája – a Naro – első sikeres indítása és feladat-végrehajtása 2013-ban történt, a harmadik próbálkozásra. A Naro mintegy 100 kg tömegű műholdat juttatott a világűrbe, a Nuri műholdutánszata 1400 kg tömegű volt. Ha majd a Nuri sikeresen végrehajtja feladatát – erre legközelebb 2022. május 19-én lesz lehetősége –, akkor Dél-Korea lesz a hetedik ország, amely képes lesz legalább 1 tonna hasznos terhet Föld körüli pályára állítani. Az ország 2030-ig szeretne egy eszközt eljuttatni a Holdra, és ehhez legalább négy sikeres repülést kell 2027-ig a Nurival végrehajtani.

¹⁶ Rachel S. Cohen: B-1B bombers return to Diego Garcia island base after 15 years. Airforce Times, 20. 10. 2021. <https://www.airforcetimes.com/news/your-air-force/2021/10/20/b-1b-bombers-return-to-diego-garcia-island-base-after-15-years/> (Letöltés időpontja: 2021. 10. 26.)

¹⁷ Meghan Bartels: South Korea's first Nuri rocket fails to put payload in orbit in debut space launch. Space.com, 21. 10. 2021. <https://www.space.com/south-korea-nuri-rocket-launch-failure> (Letöltés időpontja: 2021. 10. 26.)

AZ AMERIKAI ÉS A JAPÁN HADITENGERÉSZET ELŐSZÖR TARTOTT KÖZÖS TENGERALATTJÁRÓ-ELHÁRÍTÓ GYAKORLATOT A DÉL-KÍNAI-TENGEREN

2021. november 16-án az amerikai és a japán haditengerészet kijelölt erői és eszközei közös tengeralattjáró-elhárító gyakorlatot hajtottak végre a Dél-kínai-tengeren.¹⁸ Japán részről két romboló – az egyiken SH–60J helikopterekkel –, egy személyzet nélküli tengeralattjáró és egy P–1 haditengerészeti járőröző repülőgép, amerikai részről pedig egy romboló és egy P–8A típusú repülőgép vett részt. A három romboló előzőleg kikötőlátogatást tett a Fülöp-szigeteki Subicban, majd onnan kihajózva egy Fülöp-szigeteki fregattal végeztek közös manővereket. Az utóbbi időszakban a térségben erősödött különböző országok haditengerészeti egységeinek jelenléte, aktivitása, valamint nőtt a két- és többoldalú gyakorlatok száma a már említett három ország mellett Ausztrália, Németország és Kanada részvételével. Időközben az orosz haditengerészet egy fregattot és két tengeralattjárót csoportosított át a Balti Flotta állományából a Csendes-óceáni Flottába.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- Bartels, Meghan: *South Korea's first Nuri rocket fails to put payload in orbit in debut space launch*. Space.com, 21. 10. 2021. <https://www.space.com/south-korea-nuri-rocket-launch-failure>
- Choi, David: *Nearly two dozen House Democrats urge Biden to formally end the Korean War*. Stars and Stripes, 10. 11. 2021. https://www.stripes.com/theaters/asia_pacific/2021-11-10/korean-war-formal-end-biden-blinken-house-democrats-3563934.html
- Clark, James – Schogol, Jeff: *The Pentagon removed more than 130,000 Afghanistan War photos and videos from public views*. Task & Purpose, 02. 11. 2021. <https://taskandpurpose.com/news/pentagon-removes-afghanistan-war-photos-from-dvids/>
- Cohen, Rachel S.: *B-1B bombers return to Diego Garcia island base after 15 years*. Airforce Times, 20. 10. 2021. <https://www.airforcetimes.com/news/your-air-force/2021/10/20/b-1b-bombers-return-to-diego-garcia-island-base-after-15-years/>
- Comment by Foreign Ministry Spokeswoman Maria Zakharova on aspects of the space activities of Russia and other states. The Ministry of Foreign Affairs of the Russian Federation, 16. 11. 2021. https://www.mid.ru/en/main_en/-/asset_publisher/G51iJnfMMNKX/content/id/4944761
- Cosmos 1408. National Aeronautics and Space Administration. <https://nssdc.gsfc.nasa.gov/nmc/spacecraft/display.action?id=1982-092A>
- Kumar, Rishikesh: *India Successfully Test-Fires Its First Nuclear-Capable Intercontinental Ballistic Missile Agni 5*. Sputnik News, 27. 10. 2021. <https://sputniknews.com/20211027/india-successfully-test-fires-its-first-nuclear-capable-intercontinental-ballistic-missile-agni-5-1090255143.html>
- Mahadzir, Dzirhan: *U.S. and Japanese Ships Hold Anti-Submarine Warfare Drills in the South China Sea*. U.S. Naval Institute, 16. 11. 2021. <https://news.usni.org/2021/11/16/u-s-and-japanese-fleets-hold-anti-submarine-warfare-drills-in-the-south-china-sea>
- Peshimam, Gibran Naiyyar: *Taliban hold military parade with U.S.-made weapons in Kabul in show of strength*. Reuters, 14. 11. 2021. <https://www.reuters.com/world/asia-pacific/taliban-hold-military-parade-with-us-made-weapons-kabul-show-strength-2021-11-14/>

¹⁸ Dzirhan Mahadzir: *U.S. and Japanese Ships Hold Anti-Submarine Warfare Drills in the South China Sea*. U.S. Naval Institute, 16. 11. 2021. <https://news.usni.org/2021/11/16/u-s-and-japanese-fleets-hold-anti-submarine-warfare-drills-in-the-south-china-sea> (Letöltés időpontja: 2021. 11. 19.)

- Stewart, Phil: *Exclusive: Detained Afghan pilots fly out of Tajikistan on U.S.-brokered flight*. Reuters, 09. 11. 2021. <https://www.reuters.com/world/asia-pacific/exclusive-detained-afghan-pilots-preparing-fly-out-tajikistan-us-brokered-flight-2021-11-09/>
- Strout, Nathan: *Russia conducted anti-satellite test in space, says US Space Command*. C4ISRNET, 23. 07. 2020. <https://www.c4isrnet.com/battlefield-tech/space/2020/07/23/russia-conducted-anti-satellite-test-in-space-says-us-space-command/>
- Strout, Nathan: *Russia tests anti-satellite weapon, astronauts take cover*. Defense News, 15. 11. 2021. <https://www.defensenews.com/battlefield-tech/space/2021/11/15/russia-tests-anti-satellite-weapon-astronauts-take-cover/>
- Strout, Nathan – Mehta, Aaron: *Russia conducted anti-satellite missile test, says US Space Command*. C4ISRNET, 15. 04. 2020. <https://www.c4isrnet.com/battlefield-tech/space/2020/04/15/russia-conducted-anti-satellite-missile-test-says-us-space-command/>
- Sutton, H. I.: *Second U.S. Aircraft Carrier Missile Target Spotted in Chinese Desert*. U.S. Naval Institute, 09. 11. 2021. <https://news.usni.org/2021/11/09/second-u-s-aircraft-carrier-missile-target-spotted-in-chinese-desert>
- Sutton, H. I. – LaGrone, Sam: *China Builds Missile Targets Shaped Like U.S. Aircraft Carrier, Destroyers in Remote Desert*. U.S. Naval Institute, 07. 11. 2021. <https://news.usni.org/2021/11/07/china-builds-missile-targets-shaped-like-u-s-aircraft-carrier-destroyers-in-remote-desert>
- Westcott, Ben: *China's new high-tech aircraft carrier could launch in early 2022, satellite imagery analysis shows*. CNN, 09. 11. 2021. <https://edition.cnn.com/2021/11/09/china/china-aircraft-carrier-type-003-launch-satellite-imagery-intl-hnk/index.html>
- Yeo, Mike: *New variants of Chinese stealth fighters break cover*. Defense News, 29. 10. 2021. <https://www.defensenews.com/global/asia-pacific/2021/10/29/new-variants-of-chinese-stealth-fighters-break-cover/>